

УДК 327 (73+477) «15/19»

В. М. Шамраєва*Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ
при Президентіві України***ПОЯВА УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДОКТРИНІ США
У ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХ СТ.**

Проблема становлення українсько-американських відносин є надзвичайно актуальним питанням у контексті дослідження витоків, сучасного стану та перспектив розвитку стратегічного партнерства між Україною та США. Дана публікація присвячена вивченню початкових етапів процесу виділення українського питання у окремий напрям роботи Держдепартаменту. Хронологічно перехід українського питання від «зони байдужості» до окремого напрямку американської зовнішньої політики співпали з українськими визвольними змаганнями 1917-1920 рр., підведеннями підсумків Першої світової війни та докорінними змінами у світовій системі міжнародних відносин.

Ключові слова: зовнішньополітична доктрина, зовнішня політика, українське питання, українсько-американські відносини.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні українсько-американські відносини досягли високого рівня стратегічного партнерства. Але не зважаючи на такі здобутки часто носять складний і суперечливий характер.

На сьогодні таким провідним гравцем на міжнародній арені є США, бо після розпаду біполярної системи світового устрою вони відіграють роль найсильнішого центру у процесі формуванні та функціонування нової системи міжнародних відносин, більше того на сьогодні склалася ситуація яка дає Україні багато шансів наповнити своє стратегічне партнерство зі Сполученими Штатами практичним змістом. Тому вивчення історичних підвалин формування та практичної реалізації національних інтересів США в українському питанні є на сьогодні надзвичайно актуальним для вітчизняної політичної науки.

Після виходу України на міжнародну арену як суб'єкта міжнародних відносин на початку 1990-х років почалося вироблення та реалізація її зовнішньої політики. На цей процес у будь якій державі, і Україна не є виключенням, впливає цілий комплекс як внутрішніх так і зовнішніх факторів. Серед зовнішніх факторів окремо слід зазначити формування двосторонніх відносин України з провідними гравцями на міжнародній арені, бо вони багато в чому визначають можливості нашої держави забезпечити свої національні інтереси у зовнішньополітичній сфері.

Для більш глибокого розуміння сучасних процесів доцільним є повернення і до витоків процесу становлення українсько-американських міждержавних відносин. Першими кроками на цьому шляху можна вважати, відхід провуду США від політики ізоляціонізму та приєднання їх до політики балансу сил, розробку американськими політиками власного сценарію перебудови світової системи міжнародних відносин по завершенні Першої світової війни, спроби провуду Української Народної Республіки налагодити контакти з В. Вільсоном на Паризькій мирній конференції і домогтися підтримки українських визвольних змагань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наявну історіографію з окресленої проблематики слід відмітити наступне. Весь масив наукових праць можна поділити на кілька блоків, це передусім мемуарні та наукові видання безпосередніх учасників подій (В. Винниченко, Д. Дорошенко, І. Мазепа та ін.), так звана діаспорна література, наукові розвідки радянського періоду та новітні роботи українських науковців. Серед останніх слід окремо підкреслити В. Головченко, Я. Дашкевича, Є. Камінського, С. Кульчицького, О. Павлюка, В. Солдатенко та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) головною метою даною публікації стало дослідження процесу відмови США від політики ізоляціонізму, поступової зміни їх ролі у світовій політиці та появи українського питання у зовнішньополітичній доктрині США у першій чверті ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Початок ХХ ст. став початком нового етапу у зовнішньополітичній активності США, що було обумовлено як розвитком основних тенденцій світової системи міжнародних відносин так і приходом до влади у Сполучених Штатах нової когорти політиків-реформаторів. Офіційною доктриною зовнішньої політики США на рубежі ХІХ-ХХ ст. був ізоляціонізм. У резолюції конгресу 1783 р. наголошувалося: «Справжній інтерес...штатів вимагає, щоб вони якнайменше втягувались у політику і суперечності європейських держав» [1, Т. 7, с. 136]. Дна початку ж ХХ ст. до традиційної американської категорії ізоляціонізму додавався, спричинений зацікавленням американської влади у світових міжнародних процесах, її антипод – інтервенціонізм. Історія американської зовнішньої політики у ХХ ст. – це боротьба двох вищезгаданих

політичних підходів.

Переходячи до аналізу зовнішньополітичної діяльності США в українському питанні, треба зазначити, що аж до початку ХХ ст. поняття «українське питання» і «Україна» були для офіційного Вашингтона *terra incognita* [2]. А у своїй зовнішній політиці Сполучені Штати традиційно керувалися пріоритетністю федералізму у підходах до державного устрою.

Виходячи з цього закономірною була настороженість Вашингтона щодо повідомлень про боротьбу українців за державну самостійність у 1917 р. Вона сприймалася як вияв громадянської війни у єдиній Росії. У 1919 р. американський дипломат Полк пояснюватиме послові УНР у Лондоні А. Марголіну «Україна є чимось на зразок нашого Півдня, а Росія в українсько-російському конфлікті виступає в ролі нашої Півночі. Ось чому вся українсько-російська боротьба нагадує нам американську громадянську війну» [3, 5]. Американські лідери ставили на перше місце у боротьбі націй за самовизначення не правовий, а політичний аспект, базований на такому правилі Верховного суду США: «Хто є сувереном де-юре чи де-факто над територією – це не правове, а політичне питання» [4, с. 15].

Навіть будучи причетними до ускладнень навколо «українського вузла» у 1917-1919 рр., США не здійснювали окремого курсу щодо України. Вашингтон розглядав його як складову своєї російської політики. До певної міри можна говорити лише про політику Сполучених Штатів в «українському питанні». У глобальних інтересах США Україну зараховували до «зони байдужності». Навіть у програмних заявах В. Вільсона, сповнених прихильності до національного самовизначення народів, «українському питанню» окремого місця не знайшлося. У ставленні В. Вільсона до УНР переважувало небажання ускладнювати політичний вибір для Америки. Існували побоювання, що неточно обраний пріоритет призведе до небажаного конфлікту з Росією.

Розглядаючи проблематику початкових етапів виокремлення нового напрямку у американській зовнішньополітичній доктрині у «українському випадку» маємо справу зі специфічною гальмівною тріадою: пріоритет для американського бізнесу економічних відносин з Росією; на початок ХХ ст. вихідці з України (близько 500 тис. осіб) не могли кардинально впливати на позицію США; серед українських емігрантів переважали прихильники соціалістичної ідеї, що у контексті революційних подій у Європі викликало занепокоєння у американських правлячих колах.

Проти української незалежності був держдепартамент на чолі з Р. Ларсінгом. Він базував свої оцінки і висновки на довільних тлумаченнях політичної ситуації в Росії розвідувальними службами та дипломатами США, які були акредитовані у Європі і безпосередньо стикалися із намаганнями українського проводу домогтися визнання і підтримки боротьби за незалежність. У той час мали місце примітивізовані уявлення і цілковита довіра до розповсюджуваних російською пропагандою визначень української самостійності як «німецької вигадки» та штучності процесу створення української незалежної держави.

Зі свого боку керівники Української Центральної Ради не виробили чіткої позиції щодо Сполучених Штатів. Повз їхню увагу пройшла прийнята навесні 1917 р. Конгресом і підписана В. Вільсоном резолюція 52 про український день у США. «Річчю у собі» залишилися промови у Конгресі авторів резолюції котрі називали українців «зразком нового народу», «забутою расою», нацією, настільки вже визначеною, як і поляки, росіяни чи болгары [5, с. 11]. Але через півтора роки, коли обговорювався більш далекосяжний проект резолюції в українському питанні, його текст не вийшов за межі відповідного комітету. Повний текст відомих «14 пунктів» В. Вільсона на Паризькій мирній конференції до рук українських політичних лідерів нажаль так і не потрапив [6, с. 59]. І коли влітку 1918 р. у Капітолії обговорювали ідею створення «російського легіону», конгресмени були майже однастайні у тому, що він має служити справі США та єдиної Росії.

Вирішальна спроба поладження стосунків із Сполученими Штатами була здійснена лише представниками Директорії на Паризькій мирній конференції, де посланці УНР змушені були діяти у кулуарах через те, що офіційно делегація України так і не була визнана. До сказаного слід додати і брак, навіть на початок 1919 р., чіткої зовнішньополітичної програми у лідерів УНР. Про причини цього чітко висловився В. Винниченко: «Та й Антанти, що стояла у Одесі, було боязко; та й німців страшно; та й небезпечно більшовиків» [2, с. 46].

За умов зовнішньої агресії і фактично тотальної війни Директорія включила до своєї Декларації від 26 грудня 1918 р. аморфне положення: «В сфері міжнародних відносин Директорія стоїть на ґрунті цілковитого нейтралітету» [7, 52зв.]. Спроба зайняти позицію стороннього, коли вирішувался статус-кво у Європі, означала самоусунення з політичної арени.

Не дивлячись на такі несприятливі обставини шанс на налагодження зв'язків із США був. Американські аналітики попереджали свій уряд про неприпустимість абсолютизації російських антибільшовицьких сил. Аналітична група «Інквайері», створена при В. Вільсоні, стверджувала безальтернативність незалежності «неросійських національностей» і виступала за підтримку суверенітету України, приєднання Східної Галичини до УНР і навіть проведення там плебісциту. Група «Інквайері» у 1919 р. розглядала і Крим як частину України. Але керівники США, чималою мірою з огляду на нерішучість проводу УНР, обрали інший шлях – підтримки Польщі.

Ще одним дипломатичним заходом Паризької мирної конференції була спроба вирішити питання Східної Галичини. Антанта спробувала припинити війну, встановивши тимчасову демаркаційну лінію. З цією метою у Львові почала роботу союзна комісія на чолі з ген. Бартелемі. За дорученням уряду депутат Трудового Конгресу, член ЦК УСДРП І. Мазепа виїхав на станцію Броди для участі в нараді з членами американської комісії при делегації на мирній конференції капітанами Бахманом і Рейслером. Вони мали завдання з'ясувати українське питання на місці, щоб допомогти відновленню мирних переговорів між ЗО УНР та Польщею.

У порівнянні з переговорами, які велися між Директорією та Антантою в Одесі, це була більш поважна пропозиція, бо Західні держави визнавали право Східної Галичини на незалежність. Але сторони не дійшли згоди через те, що запропонована Антантою демаркаційна лінія не була визнана урядом ЗО УНР. Під час цих переговорів до Галичини приїздив також голова Директорії С. Петлюра. Він радив членам галицької делегації прийняти пропозицію Бартелемі, з огляду на те, що крім визнання України з боку Заходу, це давало користь українській справі в цілому.

Але скоро ситуація на фронті змінилась на користь поляків. Тому коли Найвища Рада мирної конференції 19 березня знову повернулася до українсько-польських відносин, було вже запізно. Поляки затягували переговори, заявляючи, що українці – то «бандити під проводом більшовиків». В. Вільсон знову відрядив делегатів, щоб на місці знайти ґрунт для порозуміння. Для ознайомлення з українською боротьбою американські представники спочатку провели зустріч з членами Державного Секретаріату ЗО УНР та командуванням Галицької Армії, а потім приїхали до Бродів на зустріч з представниками УНР. З української сторони, крім С. Петлюри і членів Директорії А. Макаренка та П. Андрієвського, були присутні численні представники українських політичних партій. Бахман і Райслер були задоволені результатами, заявивши, що вони докладуть всіх зусиль для порозуміння українців і поляків. Але наступні рішення були зовсім не на користь українців.

Не можна сказати, що ніхто з учасників мирної конференції не розумів українських прагнень. Серед таких був полк. С. Бонзол – перекладач при президентові В. Вільсоні у Парижі, помічник керівника американської делегації Едуарда Хауса. На вимогу останнього С. Бонзол підготував доповідь, в якій ознайомив Е. Хауса з витокami української проблеми. Після прибуття 16 лютого 1919 р. делегатів з України С. Бонзол допоміг Г. Сидоренкові передати Ж. Клемансо та членам американської делегації меморандум. Де розповідалося про українські змагання, про перешкоди, що заважають розбудові незалежної УНР. Меморандум зазначав, що українці прибули на конференцію з наміром відстоювати своє право на самовизначення; тому українська делегація зверталась до країн-переможниць з проханням підтримати її прагнення [8, с. 49-51].

Ця нота української делегації, як і інші, у яких піднімалося питання про визнання незалежності УНР, залишалися без відповіді. «Я не кажу, – писав С. Бонзол у своєму щоденнику, – що те, про що вони мали сказати, зовсім не було взято до уваги спеціальними уповноваженими, але, на мою думку, вони не були так уважно розглянуті, як мусило бути. Я вважаю, що якщо ми несемо благодіяння миру у Східну Європу, права 40 мільйонів її мешканців не повинні бути проігноровані» [8, 52-52 зв.].

Саме у той період знову загострилася проблема українсько-польських відносин. США, визнавши недопущення поділу УНР, висунули вимогу про припинення війни з Польщею. Рада Чотирьох спробувала налагодити діалог між ворогуючими сторонами. Голова української делегації вирішив скористатися цим для юридичного визнання її статусу конференцією і відмовився, до позитивного вирішення проблеми, давати будь-які пояснення у справі українсько-польських стосунків у тих комісіях, де поляки брали участь у якості рівноправних членів [9, с. 10]. Це був прорахунок, бо своїми діями Г. Сидоренко розв'язав полякам руки для антиукраїнської пропаганди.

В цілому у держав Антанти не було повної єдності щодо проблеми створення незалежної Української держави. Слід наголосити, що українське питання в політиці Франції розглядалося у нерозривній єдності з інтересами Росії та Польщі. Велика Британія визнавала право Росії на Наддніпрянську Україну, але не право Польщі на Східну

Галичину. США, яким позиція Англії в українському питанні була ближчою, у червні 1919 р., дозволили вести Франції активну політику на користь своїх союзників. Але, розуміючи що і після війни Німеччина залишатиметься найсильнішим суперником Антанти, уряди Франції, Великої Британії, Італії доклали чимало зусиль до створення надійної протизаги Берлінові на сході Європи у вигляді сильної Російської держави, а також Польщі, Румунії, Чехословаччини і Югославії. Незалежна Україна, її визнання не вписувались в ці плани більшості країн Антанти.

Рада Чотирьох була одностайною у тому, що Центральна Україна відійде до складу Росії. Водночас США і Велика Британія не погоджувались, щоб Східна Галичина стала частиною Польщі. Франція ж, навпаки, наполягала саме на цьому. У травні-червні позиції Вашингтона та Лондона зблизилися і вони вважали що східні кордони Польщі мають проходити по р. Сян, згідно з етнографічним принципом.

Позиція США щодо України була зумовлена надзвичайно низьким рівнем обізнаності правлячих кіл країни з національним питанням на теренах колишньої Російської імперії, незначними можливостями впливати на політику в Європі, а тим паче у Східній Галичині. Конфлікт між Росією та УНР сприймався у США за аналогією з протистоянням між Північними і Південними штатами США у громадянській війні 1861-1865 рр. До того ж роль демократичної Півночі випала Росії, а реакційного Півдня малознайомій Україні. Політики з Вашингтона не були переконані у тому, що Україна має достатньо легітимних причин для створення власної держави.

Правда, політика США і Великої Британії в українському питанні набувала інколи зваженості. Так, президент В. Вільсон намагався зайняти справедливу позицію щодо України. Через очевидні переваги українців у Східній Галичині він прийняв українську делегацію (С. Сидоренка, В. Панейко, М. Лозинського, Д. Вітовського) і погодився, що українці Наддніпрянської України і Східної Галичини є однією нацією, окремою від росіян та поляків, їх прагнення жити в незалежній державі є законним, а також визнав, що УНР чинила сильніший опір більшовицькій Росії, ніж будь-які уряди Східної Європи. Однак, не зважати на інтереси своїх союзників США не могли.

Держави Антанти вірили у близьку перемогу білих сил. В. Вільсон пропонував «залишити Росію більшовикам: вони варитимуться у власному соку, поки обставини не зроблять росіян розсудливішими» [10, с. 34-35]. 26 травня Франція, Британія, США та Італія надіслали адміралу О. Колчаку ноту, у якій запевняли, що готові визнати його за умови, що той дотримуватиметься демократичних методів урядування та примириться з незалежністю Фінляндії та Польщі. Це була нова політична лінія, яку ген. Фош пропонував ще 25 березня, а Ж. Клемансо назвав «суцільною заставою», і яку потім іменували «санітарним кордоном».

5 червня польський прем'єр І. Падеревський проголосив право Варшави на анексію не лише Західної, а й Східної Галичини, подавши на доказ учасникам Мирної конференції підписані ще 28 квітня та 24 травня договори між ним та представниками УНР про визнання останньою Східної Галичини у складі Польської держави. Після наполягань І. Падеревського Франція і США вже 18 червня задовольнили вимоги Польщі. Однак Велика Британія не погоджувалася з тим, що Східна Галичина належатиме Польщі не на правах автономії. Тому Антанта 25 червня 1919 р. підписала угоду з Польщею, в якій про приєднання до останньої Східної Галичини не йшлося, хоча гарантувалося забезпечення польських інтересів.

Таким чином, 25 червня – 15 липня на Мирній конференції в Парижі було прийнято важливі рішення: Антанта визнала Польщу, дозволила окупувати їй Східну Галичину до р. Збруч (дозвіл Ради Чотирьох 24 червня), визнала адмірала О. Колчака головою уряду майбутньої єдиної Росії. На зустрічі Р. Лансінга з українськими представниками (А. Марголіним, Т. Окуневським) було повідомлено про вимогу Вашингтона – Директорія має визнати О. Колчака.

18 червня 1919 р. була видана декларація протесту повноважних делегатів республік Азербайджану, Естонії, Грузії, Латвії, Північного Кавказу, Білорусі та України проти визнання Найвищою Радою уряду Колчака верховним урядом Росії. У декларації говорилося, що це суверенні держави, тому рішення урядової влади Росії для них не дійсні. Вони зверталися до Конференції з проханням визнати їх незалежність. Але всі вимоги не були прийняті до відома.

30 червня В. Панейка та О. Марголіна було запрошено на засідання американської делегації де Р. Лансінг висловився так: «США не визнають незалежності України, доки українська сторона не досягне відповідної угоди з Колчаком» [6, с. 41]. Українські представники не прийняли такої вимоги. УНР і ЗО УНР, відстоюючи власні державні інтереси, розгорнули діяльність у кількох напрямках не погоджуючи свої кроки (Галицька

армія шукала союзу з більшовиками для боротьби проти Польщі та Румунії, а Директорія, навпаки, шукала союзників для війни з Радянською Росією).

У міжвоєнний період на заваді остаточного зняття інформаційної блокади навколо українського питання слала відсутність справді визнаного представництва України. Офіційна позиція Вашингтону на той час базувалася на верховенстві американських національних інтересів. Їх захист пов'язувався із збереженням єдиної і неподільної Російської держави. Ця концепція була настільки визнаною серед американського проводу, що, навіть, була недооцінена загроза більшовизму. Здобути реальну й ефективну підтримку з боку США, розраховувати на рівноправні й стабільні стосунки з їх державними діячами могли лише ті керівники національно-визвольних рухів і новоутворених держав, котрі це чітко розуміли і керувалися у своїй практичній діяльності.

У діяльності Ліги націй у міжвоєнні роки українське питання зводилося до декларації «мінімальних гарантій» автохтонним українцям які приживали у Польщі, Румунії і Чехословаччині, а США остаточно повернулися до доктрини ізоляціонізму. Приблизно на два десятиліття Україна майже зовсім зникає з порядку денного американської зовнішньої політики.

Ситуація змінилася у середині 30-х років ХХ ст., коли через кризові явища у європейських міжнародних відносинах серед окремих американських урядовців поступово з'являвся інтерес до українських проблем. Та все ж в американській дипломатії окремого курсу щодо українського питання у міжвоєнні роки не виокремилася. У тих випадках, коли українське питання потрапляло до кола інтересів, розглядалось воно як вторинна складова радянської політики в цілому.

Висновок. Виходячи з вищевикладеного слід підкреслити, що перша спроба налагодження контактів українського проводу із Заходом, у тому числі і з США виявилася невдалою через низку як суб'єктивних так і об'єктивних причин. Сполученим Штатам на той час бракувало чітко визначеного стратегічного інтересу на території України, американський капітал не займав визначальних позицій на сході Європи, а українська діаспора ще не набула значної ваги у суспільно-політичному житті США.

У період українських визвольних змагань геополітичні інтереси США щодо існування незалежної Української держави ще тільки починали оформлюватися. Американський політичний провід ще не до кінця розумів ролі України в системі європейських міжнародних відносин, а українські дипломати не зуміли донести чітко свої вимоги та прагнення. До цього додавалася і історична спадщина, адже Російська імперія з ХVIII ст. посідала провідне місце у системі балансу сил на європейському континенті.

У США було відсутнім і розуміння етнічної, політичної та соціальної історії розвитку української визвольної боротьби. За винятком кількох експертів, американська політична еліта, не кажучи вже про широкий загал, була мало знайома з українською проблематикою.

Бібліографічні посилання:

1. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. – Скрентон: Укр. наук. -видавн. б-ка, 1962-1966. Т. 6: Криза на всіх фронтах. – 247 с.; Т. 7: Вихід з кризи. – 432 с.
2. Винниченко В. Відродження нації: (Історія укр. революції, марець 1917 р. – груд. 1919 р.): [В 3 ч.]. – Київ-Відень: б. в., 1920. – Ч. 1. – 348 с.; Ч. 2. – 328 с.; Ч. 3. – 535 с.
3. ЦДАВО України, ф. 1429 (Канцелярія Директорії Української Народної Республіки), оп. 1, спр. 21. – Звіти та доповіді військових та дипломатичних місій УНР (в Англії, Чехії, США та ін.) про зовнішні та внутрішні відносини до України 22 листопада 1919 – 16 липня 1920 рр.
4. ЦДАВО України, ф. 1429, оп. 1, спр. 34. – Огляди закордонної преси з відомостями про Україну за жовтень – листопад 1919 р.
5. Україна в міжнародній політиці. – Кам'янець: б. в., 1919. – 16 с.
6. Павлюк О. В. Боротьба України за незалежність і політика США (1917-1923). – К. : Видавничий дім «КМ Academia», 1996. – 188 с.
7. ЦДАВО України, ф. 1429, оп. 1, спр. 4. – Універсали, відозви, декларації та копії наказів Директорії і Головного Отамана військ УНР до населення, лист до воюючих і нейтральних держав про встановлення уряду Директорії, відповідь їй на ноту РНК РСФРР про припинення боротьби проти Рад робітничих і селянських депутатів. Універсал до населення України отамана Григор'єва. Квітень – жовтень 1919 р.
8. Bonsal I. An American Diplomat Writes About the Ukrainian Revolution // Яка краса: відродження країни. Альманах Українського братського союзу у 60-річчя української національної революції. – Скрентон, 1979. – С. 47-53.
9. Доклад президента Делегації УНР на Конференції Миру в Парижі Г. Сидоренко. – Кам'янець: б. в., 1919. – 35 с.
10. Дюррозель Ж-Б. Історія дипломатії. – К. : Основи, 1995. – 903 с.

Шамраєва В. М. Возникновение украинского вопроса во внешнеполитической доктрине США в первой четверти XX века.

Проблема становления украинско-американских отношений является очень актуальным вопросом в контексте исследования источников, современного состояния и перспектив развития стратегического

партнерства между Украиной и США. Публикация посвящена изучению первых этапов перехода украинского вопроса в отдельное направление работы Госдепартамента. Хронологически переход украинского вопроса от «зоны безразличия» до отдельного направления американской внешней политики совпал с украинской освободительной борьбой 1917 – 1920 гг., подведением итогов Первой мировой войны и коренными изменениям в мировой системе международных отношений.

Ключевые слова: внешнеполитическая доктрина, внешняя политика, украинский вопрос, украинско-американские отношения.

Shamraeva V. The emergence of the Ukrainian question in the foreign policy doctrine of United States in the first quarter of the twentieth century.

The problem of the formation of the Ukrainian-American relations is an extremely relevant issue in the context of the study of the origins, present status and prospects of development of the strategic partnership between Ukraine and the United States. This publication is devoted to the study of the initial stages of the selection process, the Ukrainian question in a separate direction of the State Department. Chronologically the transition of the Ukrainian question from the «zone of indifference» to an individual in American foreign policy coincided with the Ukrainian Liberation competition 1917-1920, outcome of the first world war and fundamental changes in the global system of international relations.

Analyzing the existing problems with historiography this note the following. The entire array of scientific works can be divided into several blocks, it is first of all memoirs and scientific Edition of the direct participants in events (V. Vynnychenko, D. Doroshenko, I. Mazepa, etc.), the so-called of Diaspora literature, the scientific exploration of the Soviet period and the latest work of Ukrainian scientists. Among the latest to highlight separately. V. Golovchenko, I. Dashkevich, E. Kaminski, S. Kulchytsky, O. Pavlyuk, V. Soldatenko, etc. The main purpose of this publication was the failure of research United States isolationism, gradually changing their role in world politics and the emergence of the issue in the foreign policy doctrine of United States in the first quarter of the twentieth century.

The first attempt to establish contacts with the West, the Ukrainian leadership, including with the United States was unsuccessful due to a number of both subjective and objective reasons. The United States at that time lacked a clearly defined strategic interest on the territory of Ukraine, American capital has held positions on the formation of East Europe, and the Ukrainian Diaspora has not yet gained significant weight in the socio-political life of the United States.

In the aftermath of the liberation of the geopolitical interests of the United States regarding the existence of an independent Ukrainian State still only formalized in the beginning. American political leadership is still not understood the role of Ukraine in the system of international relations, European and Ukrainian diplomats failed to make clear their demands and aspirations. To this is added and the historical legacy, as the Russian Empire of the eighteenth century. took the leading place in the system of the balance of forces on the European continent. In the United States was missing and understanding of ethnic, political and social history of the development of the Ukrainian liberation struggle. Except for a few experts, the American political elite, not to mention the wide public, was not familiar with the Ukrainian issue.

Keywords: foreign policy, foreign policy doctrine, Ukrainian question, Ukrainian-American relations.

Надійшла до редколегії 01.03.2013 р.

УДК 141. 7

Е. А. Юрченко

Національний транспортний університет

ТРАДИЦІОНАЛІЗМ ТА ЛІБЕРТАРНИЙ КОНСЕРВАТИЗМ: ПОРІВНЯННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СИНТЕЗУ (ПОГЛЯД В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОСТІ ХАНСА-ХЕРМАННА ХОППЕ ТА ЮЛІУСА ЕВОЛІ)

Стаття присвячена проблемі порівняння та перспективи синтезу лібертарного консерватизму та традиціоналізму. Традиціоналістський консерватизм нерідко протиставляють консерватизму лібертарному. Ці дві форми консерватизму є свого роду антитезами але при уважному аналізі неважко помітити, що послідовна лібертарна позиція може призвести до висновків схожих з позицією традиціоналістів. Активні філософські та ідеологічні пошуки сучасних консерваторів різних напрямків вимагають уважного філософського осмислення.

Ідея порівняння або, тим більше, поєднання консервативного лібертаріанства та традиціоналізму є новою. Праці присвячені цій проблемі на даний момент відсутні. Але існує достатня кількість виданих праць ідеологів традиціоналізму та, дещо менша, ідеологів лібертаріанства, що дозволяє вивчати проблему. Мова йде, в першу чергу, про праці філософа-традиціоналіста Юліуса Еволи присвячені соціально-філософській проблематиці.

Конкретним завданням є спроба порівняння основних ідей Хоппе та Еволи як репрезентативних представників двох напрямів та осмислення перспектив для синтезу двох підходів.

Романтичний традиціоналізм, що апелює до цінностей Сакральної Традиції, мудрості предків, ідеалізації доби традиційного суспільства, на перший погляд, погано гармоніє з ідеями австрійської економічної школи, що, навпаки, зорієнтовані на цінності раціонального егоїзму, прагматизму, вільного ринку та максимальної свободи, в її найрадикальнішому лібертаріанському розумінні. Але це лише на перший погляд. Один з провідних діячів сучасної австрійської школи, відомий філософ лібертаріанець, Ханс-Херманн Хоппе високо оцінює певні аспекти традиційного суспільства і в його творчості досліджуються явні паралелі з ідеями традиціоналістів. Послідовно аналізуються погляди Хоппе та Еволи на низку проблем соціально-філософського та філософсько-історичного характеру.

Ключові слова: традиціоналізм, лібертарний консерватизм, елітаризм, лібертаріанство, австрійська економічна школа

Традиціоналістський консерватизм нерідко протиставляють консерватизму лібертарному.